

FEM EQUIP, FEM CIUTAT

Model de dinamització de la gestió dels valors als clubs esportius

FUNDACIÓ FC BARCELONA

FEM EQUIP, FEM CIUTAT

ESPORT I CIUTADANIA | ESPORTIVITAT

FUNDACIÓ FC BARCELONA

1

L'ESPORT COM A ELEMENT DE SOCIALITZACIÓ

2

L'ORIENTACIÓ I LES BASES DEL MODEL

3

PRINCIPALS ACTIVITATS I ELEMENTS DEL MODEL

L'esport com a element de socialització

Abans d'entrar en la definició del model, creiem d'utilitat resumir el marc teòric en què s'inscriu, els punts de partida pedagògics i psicològics que ens fan pensar en l'esport com a àmbit d'activitat de lleure amb un gran potencial educatiu i els criteris que defineixen el to, l'orientació i l'estratègia socioeducativa del model.

Com veuran, aquest model s'inscriu de ple en l'esperit de la "Ciutat-escola", en què tots els àmbits socials prenen la responsabilitat de la socialització dels infants i joves: entitats culturals, de lleure esportives o juvenils, serveis sanitaris, administració municipal, entitats solidàries, serveis social, centres educatius, equips socioculturals...

Introducció

1.1

Una vegada les persones s'han iniciat en l'esport, es troben en un ambient social que té la possibilitat de facilitar o dificultar el seu creixement personal.

La socialització a través de l'esport fa referència a l'aprenentatge d'actituds, valors, habilitats generals (esportivitat, treball en equip, disciplina...) que s'adquireixen com a conseqüència de la implicació personal en l'esport.

Per contra, una mala pràctica de l'esport porta a l'adquisició d'hàbits i actituds negatives, contràries als valors

socials positius.

Els agents de socialització (estructura organitzativa-federació..., els clubs i la filosofia dels programes esportius, la família, les orientacions i conductes dels entrenadors) poden afectar la qualitat de l'experiència esportiva i l'orientació dels valors dels joves practicants. És a dir, en l'adquisició de valors esportius és molt important l'ambient social en el que participen i competeixen els joves.

Els principals agents de socialització

1.2

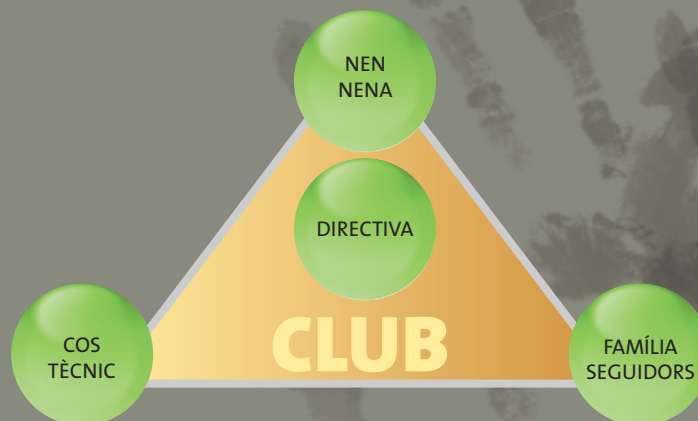
El paper i l'opinió dels agents de socialització és molt rellevant al llarg de tot el procés de socialització del jove

esportista, sobre el que exerceixen una gran influència. Aquests agents principals de socialització són:

- Àrbitres
- Esportistes professionals o equips sèniors del club
- Mitjans de comunicació
- Institucions i organitzacions (federacions)
- Pares (família)
- Tècnics (monitors, entrenadors)
- Directives (clubs)
- Els altres iguals (companys)

Triangle esportiu

Paper dels principals agents de socialització

1.3

3.1. El paper dels pares (i família).

Els pares tenen una alta influència en la participació esportiva dels seus fills al llarg de tot el procés de socialització, i en especial en l'etapa d'iniciació. Alguns investigadors diuen que la seva influència és especialment fonamental fins als 8 anys.

Allò que per als pares signifiqui guanyar o divertir-se en el joc, el respecte per les regles o la victòria a qualsevol preu, condicionarà els seus fills la manera d'entendre i viure l'esport.

El paper dels pares hauria de ser d'interès adequat; és a dir, han d'evitar tant ignorar la pràctica esportiva dels seus fills com estar-hi massa implicats, i arribar a pressionar-los excessivament.

3.2. El paper de tècnics i monitors.

A mesura que els nens creixen, la influència que tenen els pares es compara amb la que tenen adults significatius, com són els educadors, monitors i entrenadors esportius.

La tasca d'aquests, és dissenyar un ambient d'entrenament i de competició, en els que sigui més important

l'aprenentatge, la millora de l'execució i el desenvolupament del nen, que no pas els resultats.

3.3. El paper de la directiva.

És fonamental que la directiva faci explícit el compromís del club amb el vessant educatiu de l'esport i provoqui les condicions òptimes perquè això sigui una realitat que afecti a esportistes, tècnics i entrenadors, i socis i pares.

La directiva té una tasca fonamental de vigilància respecte al grau d'assoliment dels objectius del club. Per tant, en la seva avaluació permanent de la marxa de l'entitat i de fixació de noves fites i objectius parcials ha de tenir sempre molt presents els aspectes relatius a la transmissió de valors, al costat i al mateix nivell que els objectius esportius, econòmics, patrimonials, és a dir, com un més de tots els diversos factors interrelacionats i inseparables que condicionen l'evolució com a club esportiu.

És la directiva qui té la responsabilitat de coordinar els esforços i aplicar les mesures per a la consecució dels objectius del club. Per tant, és qui ha de prendre les mesures concretes també en l'assegurament i millora contínua del valor educatiu i de transmissió de valors dins de la pràctica esportiva que es porta a terme en el club.

L'orientació i les bases del model

L'activitat pública adreçada directament a la divulgació de valors cívics i individuals —generalment campanyes de sensibilització— topa amb les grans dificultats per acabar produint canvis reals en els comportaments i les actituds dels ciutadans.

Sovint, això es deu a que es treballa amb iniciatives puntuals, normalment basades només en la conscienciació i sense una orientació planificada a mig i llarg termini en l'àmbit de la transformació real de les pràctiques i hàbits molt arrelats. També en el camp dels valors associats a l'esport hi ha serioses dificultats per a trobar complicitats prou sòlides i aconseguir resultats notables.

El model vol superar aquestes dificultats amb tot un seguit de criteris que han regit la seva definició i que governen les diferents actuacions que contempla.

Què és Fem equip, fem ciutat

2.1

És un model d'actuació per introduir als clubs esportius **polítiques de gestió de valors explícites, sistemàtiques, efectives i sostingudes**.

El model es presenta com a **instrument permanent de polítiques sostingudes** de foment de la **millora de la qualitat en la funció socialitzadora** de la pràctica esportiva a partir de la gradual consolidació en els clubs esportius d'una consciència respecte al seu paper en l'àmbit de **l'educació i la cohesió social** i el desenvolupament de po-

lítiques internes orientades a fer de l'esportivitat un eix fonamental de la gestió de l'entitat com a estratègia de transmissió de valors als esportistes infantils i juvenils.

Les **accions formatives, informatives i de sensibilització pública**, junt amb les dinàmiques d'introducció de **bones pràctiques educatives** en l'operativa quotidiana dels clubs esportius, constitueixen un sistema coherent i alhora flexible i adaptable a les necessitats de les societats on s'implanta.

Àmbit, agents i destinataris del model

2.2

Aquest model està orientat per a què el **principal agent promotor sigui l'administració local** —ajuntaments o Consells Comarcals, segons densitats de població—, amb la possible implicació directa en la gestió d'altres instàncies relacionades amb **l'àmbit educatiu**, especialment en el cas que existeixi **Pla Educatiu d'Entorn**.

Els clubs esportius són la unitat bàsica de treball del model. Es consideren, a banda de la seva activitat concreta en l'àmbit de l'esport, com unes entitats cíviques més, i com a tals, implicades en la vida sociocultural de la població o comarca més enllà de l'estricta món de l'esport.

És a partir de la **incidència sobre les pràctiques del club** que es consolida una gradual millora dels nivells d'esportivitat i qualitat educativa de la pràctica esportiva. En el si dels diferents clubs és on es materialitzen les principals línies d'actuació contemplades en el model.

Paral·lelament, com a estratègia d'impuls i eines de suport a la materialització del compromís dels clubs amb la seva responsabilitat educativa, el model contempla la **incidència sobre tots els agents del triangle esportiu** —entrenadors, familiars i seguidors i esportistes—, així com accions adreçades a l'opinió pública en general.

Una visió a mig-llarg termini.

El model es basa en un primer impuls a curt termini (19 mesos de durada) per a **generar un vector de comunicació amb els agents socials** i per **fixar canvis culturals i operatius permanents** en les entitats esportives i les seves **relacions amb l'administració impulsora**. Els resultats s'obtenen de manera progressiva —a mig termini— i amb un horitzó d'actuacions a llarg termini.

Conseqüències permanents.

Amb aquest model volem **superar la visió d'una campanya de sensibilització o d'una activitat puntual** per a **proposar millores perdurables**. No és, doncs, un activitat estrictament comunicativa o educativa, sinó de millora general de les pràctiques que ens poden garantir una activitat esportiva amb fairplay i amb plena consciència de tot el potencial educatiu de l'esport. Aquestes pràctiques positives es refereixen **tant a l'operativa diària de les entitats esportives com al suport formatiu i informatiu** que poden rebre de les administracions promotores.

Una visió global

El model, a través de les directives dels clubs, incideix sobre els esportistes, però **sobretot en els principals agents de socialització del menor en l'activitat esportiva: els entrenadors, el club i els pares i familiars**.

Aquesta incidència es fa de manera coordinada: **amb simultaneïtat i amb plena coherència dels missatges i el llenguatge**.

A més, les diferents activitats són també **simultànies en els diferents clubs en l'àmbit local d'actuació, de manera que es produeix un clima social favorable**.

Finalment, el plantejament local del model permet una activa relació amb els mitjans de comunicació locals i comarcals, de manera que **també s'incideix simultàniament sobre l'opinió pública general, i amb especial efectivitat sobre els col·lectius implicats que reflecteixen les informacions recollides pels mitjans**.

A partir de les actuacions bàsiques que es contemplen en aquest document com les imprescindibles per a l'aplicació del model, **Fem equip, fem ciutat** s'adapta a la realitat de cada societat on s'aplica i incorpora dinàmiques, prioritats o projectes ja preexistents en l'àmbit municipal d'implantació.

D'aquesta manera, les actuacions ja implantades o previstes tant en l'àmbit esportiu, dins els Plans Educatius d'Entorn o de foment del civisme es poden incorporar a la implantació del model i sobretot canalitzar també a partir dels instruments comunicatius i formatius que proporciona.

El model, per la seva vocació d'implantació local, ofereix l'oportunitat d'ultrapassar el món esportiu per manifestar-se en molts altres àmbits socials del municipi o comarca on es porta a terme.

Per una banda, pot ser un element més dins el debat general dels valors cívics. En aquest sentit, s'informaria i es cercarien sinèrgies en àmbits com:

- El món de l'ensenyament (educadors i AMPA).
- Les entitats socioculturals
- El moviment veïnal
- Les organitzacions d'educació en el lleure (esplais, agrupaments escoltes).
- Les organitzacions juvenils (polítiques, culturals, socials)

En segon lloc, el model contempla la freqüent presència en els mitjans de comunicació locals i comarcals, de manera que es trasllada informació a l'opinió pública.

En definitiva, el model permet:

- Aprofitar-lo com un element més dins les diferents accions de civisme endegades pel municipi per a enriquir i alimentar el debat sobre valors
- Traslladar en accions concretes part o tots els continguts i reflectir el què s'està treballant en els clubs també en l'àmbit dels jocs escolars esportius, la pràctica de l'educació física a les escoles o els moviments d'educació en el lleure. En aquest cas l'esport seria el fil conductor d'un debat global a nivell local sobre valors cívics.
- Obrir l'àmbit esportiu a la globalitat de la vida sociocultural del municipi, incrementant la consciència d'entitat cívica dels clubs, sovint poc assumida per les mateixes directives.

Així, segons la voluntat i les prioritats de cada municipi que el model s'ampliarà per al seu màxim aprofitament i presència en tots els àmbits socials.

Com a complement de l'aplicació del model **Fem equip, fem ciutat**, és idoni plantejar-se l'ús de **JUGA-LA**, un recurs pedagògic en línia elaborat també per la Fundació Futbol Club Barcelona que s'ofereix a la comunitat docent com a instrument d'educació per a la ciutadania a través dels valors de l'esportivitat que es presenta en versions per a primària i secundària. Tot i que es presenta en format WEB, **JUGA-LA**, no és un recurs d'autoaprenentatge, sinó que el docent hi té un paper facilitador i dinamitzador fonamental.

Un ús coordinat de **JUGA-LA** als centres docents, i especialment de les àrees de dinàmica educativa que permeten la participació de l'alumnat i la publicació de treballs realitzats en l'àmbit escolar com activitats de periodisme digital, per exemple, presenta infinites possibilitats d'interacció entre les accions de **Fem equip, fem ciutat** als clubs amb l'àmbit escolar, de manera que els alumnes, amb els instruments de **JUGA-LA**, poden fer una vivència directa i guiada dels valors implícits en l'esportivitat i del procés d'implantació del model.

La implantació del model, com hem dit abans, té la vocació de crear dinàmiques permanents dins els clubs i en els marcs de relació d'aquests amb l'Administració promotora i la vida sociocultural del municipi.

Durant l'aplicació del model ja es poden anar definint els trets generals d'aquesta continuïtat, que es pot materialitzar en activitats directament relacionades amb les ja contemplades en el model estàndard i amb altres accions de concreció i aprofundiment.

Una vegada determinada una mecànica de treball, elaborats els documents informatius operatius i divulgatius, i creats els espais de vies de comunicació, com els dinamitzadors i el lloc WEB, recomanem mantenir algunes activitats i incorporar-ne de noves.

- **Accions de continuïtat directament relacionades amb el model.**

Hi ha tot un seguit d'accions que es poden sistematitzar i mantenir indefinidament una vegada iniciades en el primer curs d'aplicació. Recomanem especialment accions com:

- El curs bàsic de formació.
- Sistematització dels compromisos i normes de comportament, del fulletó de recomanacions de comportament i de la carta informativa.
- Lectura anual del manifest.
- **Aprofitament de les vies i els recursos de co-laboració establerts.**

La dinàmica de treball i coordinació adquirida amb els clubs, amb el manteniment i potenciació de la figura dels dinamitzadors, i la disponibilitat de recursos, molt especialment el WEB, permeten ampliacions, complements i concrecions de la tasca de divulgació de valors a través de l'esport i dins la planificació que faci l'Administració Local.

En posem alguns exemples:

- Nous mòduls formatius d'aprofundiment a través del WEB, per a proporcionar més recursos personals en el camp del potencial educatiu de l'esport. Aquest mòduls poden tenir una orientació de continuïtat i aprofundiment o adreçar-se a aspectes concrets.
- Manteniment de les propostes d'actuació bimensuals a través del WEB, tant de continuïtat amb les contemplades en el model com adreçades a aspectes concrets de fairplay, l'educació en valors i el foment d'actituds i hàbits positius.

Així, disposariem de la possibilitat de plantejar infinitud de plans d'accions adreçades a la capacitat dels tècnics i a l'aprofundiment en aspectes com:

- Foment de l'alimentació equilibrada i els hàbits saludables.
- Polítiques de llengua i cohesió social
- Igualtat de gènere.
- Discapacitacions.

Cada temporada, doncs, es poden fixar, al costat del manteniment de la base del model, eixos prioritaris d'actuació dins els àmbits citats i tants d'altres que podríem formular-nos. Estaríem generant una dinàmica permanent de millora de les aptituds educatives dels tècnics i de difusió de missatges i foment de comportaments positius, considerant els valors cívics globalment i també en àmbits concrets.

Aquesta situació enriqueix el teixit social globalment, però sobretot enforteix l'autoreconeixement de les entitats esportives com a entitats socioculturals dins la societat civil del municipi, més enllà de la pura activitat esportiva, trencant un aïllament tradicional del món esportiu.

3

Activitats i elements bàsics del model

FEM EQUIP, FEM CIUTAT presenta tot un seguit d'activitats i elements formatius, divulgatius i informatius que constitueixen l'eix bàsic de coherència amb el qual cada municipi concreta el calendari d'accions.

A continuació, detallem les accions, els instruments i el calendari d'activitats que constitueixen aquest model bàsic.

El lloc WEB

3.1

Per a cada municipi es crea un lloc WEB que té una doble funció.

Per una banda, és l'espai informatiu. En aquest s'hi pot trobar tota la documentació relativa a FEM EQUIP, FEM CIUTAT —textos sobre els compromisos personals, cartelleria, manifestos, normes, i fulletons informatius i sensibilitzadors, per exemple—, així com les notícies derivades de la mateixa aplicació del model.

A més el lloc WEB dóna pas a una àrea virtual d'aprenentatge personalitzada per a cadascun dels municipis, l'àmbit on es portarà a terme la tasca de formació i motivació dels tècnics esportius respecte a la realització d'una pràctica esportiva amb una alta qualitat educativa i basada en els valors de l'esportivitat.

La formació per als tècnics.

3.2

Introducció

El model compta amb un element fonamental amb un curs formatiu a distància basat en una aula virtual.

L'entrenador és una figura clau en la iniciació esportiva perquè és qui planifica els entrenaments i les competicions i qui interactua constantment amb els esportistes. Els efectes que la pràctica esportiva pot tenir en el procés de socialització i en el desenvolupament moral i cívic dels joves, dependrà, en part, de l'enfocament i l'orientació que donin els tècnics a la pràctica esportiva.

Tant les famílies com els directius dels clubs confien als entrenadors l'aprenentatge esportiu de nens i nenes. Però cal tenir present que en el terreny de joc no només s'ensenyen destreses esportives (millora de la condició física,

millora de la coordinació...), sinó que també es transmeten valors (ajuda mútua, solidaritat, treball en equip, esforç, respecte...), es desenvolupen habilitats psicològiques (confiança, pressa de decisions, autoestima...) i socials (cooperació, fer nous amics, compartir...). L'adquisició d'aquestes habilitats els serà útil al llarg de tota la seva vida i en les diferents facetes d'aquesta (esportiva, familiar i laboral).

La transmissió de valors cívics requereix que la pràctica esportiva es desenvolupi sota criteris de joc net —tant dins com fora del terreny de joc. Això implica competir i, si és possible, guanyar, però sempre a partir del coneixement i respecte per les regles del joc. També comporta tenir una actitud de manteniment de la igualtat d'oportunitats per a tots, del rebuig de la victòria a qualsevol preu i del compromís real de donar tot el que es pugui d'un mateix.

Les diferents unitats didàctiques del curs aporten coneixements i eines per facilitar els tècnics aquesta tasca educativa que realitzen dia a dia durant els entrenaments i les competicions.

Objectius

- Estudiar els conceptes bàsics entorn a l'esportivitat i el fairplay.
- Conèixer els efectes de la pràctica esportiva en el desenvolupament psicossocial dels joves.
- Comprendre la importància del paper dels agents de socialització en el desenvolupament moral i cívic dels joves a partir de la pràctica esportiva. Reconeixement del paper de model social que el tècnic té davant els nens i nenes que entrena.
- Fer ús dels valors propis de l'esport per educar en el civisme.

Característiques del curs

- Bàsic.
- Fàcil de seguir: llenguatge planer, plantejaments clars i unitats didàctiques breus.
- Complementat amb les propostes d'activitats bimensuals.
- Amb el suport permanent del professorat, via WEB
- Dues trobades presencials de repàs, consolidació i motivació

Les trobades presencials

Sempre que sigui possible, les trobades presencials es portaran a terme amb la participació d'algun personatge reconegut del món de l'esport que resulti un atractiu per als tècnics dels clubs de base.

Seràn altament participatives, amb el criteri de posada en comú d'experiències i de la interpretació que cadascú fa dels continguts del curs.

Unitats didàctiques

1. L'esport com a eina educativa
2. La socialització a través de l'esport
3. El triangle esportiu
4. El paper dels tècnics com educadors
5. La relació família – entrenador
6. Els motius d'inici i d'abandonament de l'esport
7. El fairplay i l'esportivitat: valors, actituds i conductes de joc net (profairplay i antifairplay)
8. La transmissió de valors a través de l'esport:
  - Els valors per millorar
  - Els valors per conviure
  - Els valors per a la humanitat

Activitats formatives

Les unitats didàctiques del curs de formació per als tècnics s'acompanyen d'activitats de tipus pràctic que es portaran a terme periòdicament sense alterar el desenvolupament dels entrenaments.

Aquestes activitats pràctiques seràn vies per facilitar al tècnic el paper educatiu que assumeix i pel que es prepara amb el curs de formació. Es proposaran des del campus virtual junt amb uns criteris d'avaluació, que els tècnics alumnes del curs faràn servir per a lliurar també al campus conclusions posteriors a la realització de cadascuna de les activitats. Aportaran factors com cohesió d'equip, gestió de les emocions davant la derrota i la victòria, autocontrol i altres actituds i comportaments personals d'interès per a la pràctica esportiva.

Els compromisos i normes de comportament

3.3

Tots els clubs que s'adhereixin a *Fem equip, fem ciutat* hauran de signar un compromís públic en què, a grans trets, reconeixen la dimensió educativa de la seva activitat i es comprometen a treballar per a generar l'ambient adequat perquè la pràctica esportiva sigui un element positiu en la formació dels esportistes joves.

A l'inici de la temporada, els Clubs distribuiran entre tots els seus esportistes unes normes de comportaments idèntiques, i també demanarà als tècnics i als familiars que signin un compromís respecte al seu comportament davant la pràctica esportiva infants i en el transcurs dels esdeveniments esportius.

Elements informatius i de sensibilització

3.4

En la implantació del model FEM EQUIP, FEM CIUTAT també es considera la necessitat de reforçar els compromisos col·lectius i personals i la formació amb accions adreçades a la informació i sensibilització.

- Dossier amb recomanacions de comportament, adreçat a tots els agents del Triangle esportiu.
- Fulletó sobre el paper de pares i mares.
- Carta informativa adreçada a totes les famílies.
- Cartelleria i altres elements d'animació.
- Confecció i lectura repetida d'un manifest d'esportivitat.
- Actes públics i accions de premsa per incidir sobre l'opinió pública local.

